

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

6. De bono sacramenti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

quod plurimum, decimo: Nonnullæ etiam me-
liorem vndecimum attingunt.

Si post nuptias contractas ex acto mense septi- 23
mo nondum aduentante sine mensis vndecimi,
proles nascatur pro legitima haberi potest.

C A P. VI.

De bono Sacramenti.

PER bonum Sacramenti intelligitur indissolubi-
lis nexus coniugij, vt neuter ab altero separari
deceat. Matrimonium tamen non est ita indif-
solubile, vt eius dissolutio naturali iuri propriè
repugnet. Nam quibus causis res constituitur
eisde etiam dissoluitur, c. omnis, 17. q. 2. Et. Deus
absoluta potentia in lege naturali dispensari non
potest: si enim lex naturalis est, sequitur ex natu-
ralibus, & per se notis principijs: quæ cum immu-
tabilia sint, stantibus rerum naturis, etiam quod
ex eis deducitur secundum se immutabile est, cõ-
stat. Atqui Deus olim dispensauit cum Iudæis,
vt ob rationabilem causam licitum esset repudiũ
coniugis, seu dissolutio matrimonij, quo ad vin-
culum: Adde quod hæc diuortij consuetudo po-
tuit etiam ad gentes deflexerit.

Matrimonium præsertim consummatum ex 2
prima Dei institutione indissolubilitatem habet
sacri mysterij causa, nimirũ propter futurã verbi
diuini incarnationem, quæ etiam Adamo pro-
phetico spiritu reuelata fuit, dicente *Hoc nam os ex
propheta meis Gen. 2.* Quem locum etiam Christus

kkkk

Matth.

Matth. 19. citat & interpretatur eo fine, vt matrimonium à prima sui institutione indissolubile, atque ita deinceps obseruandū ostenderet, ait itaq;: *Iam non sunt duo sed vna caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.*

Maiorem autem firmitatem habet matrimonium consummatum, quam ratum ad eum modū, quo maiorem firmitatem habet coniunctio Christi in Ecclesia secundum carnem assumptam, quam coniunctio Christi cum Ecclesia per charitatem, quippe quæ per mortale solui & afferri potest.

- 10 Matrimonium ratum & non consummatum per religionis professionem omnino soluitur, idque Ecclesiæ auctoritate, quam per traditionem accepimus. Si enim matrimonium iure naturali aut diuino per vota solemnia solueretur, id ipsum etiā fieret per vota simplicia: quandoquidem votorū solemnitas, & à simplicibus discriminatio solo Ecclesiastico iure introductus est. Atqui per vota simplicia non soluitur hodie matrimonium ratū. Ergo id non ad ius diuinum, quod immutabile & constans est, sed ad Ecclesiæ auctoritatem referri debet. Eapropter Iudici præcipitur, vt coniugi de religionis ingressu ante consummationem matrimonij deliberanti bimestre spacium definiat, intra quod vel propositum Religionis exæquatio vel debitum reddat. Et licet probabile sit, quod coniux etiam nolit ingredi religionem, per bimestre possit negare debitum tamen contrariū est probabilius. Nam extra casum, quo alter coniunx Religionem ingredi cogitat, canones nunquam

quam restringunt coniugi ius & potestatem exigendi carnalem copulam : Quod si vxor deliberans de ingressu Religionis interea per vim oppressatur à marito matrimonium indissolubile quidem redditur quoad vinculum. Sed probabile est, nihilominus vxorem posse ingredi, & inter viduas profiteri, nisi exinde proli incommodum timeatur, *quia nemo sine culpa iure suo priuari debet.* Vxor autem eo bimestri spacio per saporis beneficium libera à debito reddendo habebat ius ingrediendi religionem; Ergo.

Authoritatem Papæ matrimonium ratum ob causam grauissimā solvi potest. Probatum ex praxi. Nam sæpè hoc factum est : & summus Pontifex ob gravem causam soluere potest vinculum professionis religiosæ, Ergo etiam matrimonium ratum. Probatum consequens ex illo vulgato. Si possum vincere vincentem te, possum etiam vincere te. Igitur si autoritate Ecclesiæ solui potest vinculum religiosæ professionis per quod soluitur matrimonium ratum, sequitur eadem Pontificis autoritate matrimonium ratum solui posse.

Neq; vero per hanc dissolutionem soluitur lex diuina, sed sicuti in voto ac iuramento proximè ac directè remittitur ius Deo acquisitum per commissionem Ecclesiæ eiusque summi Pastoris factam Matth. 16. Indirectè verò & consequenter aufertur lex diuina de voto obseruando : quippe quæ ex ipso desinit, quod vinculum legitima potestate ablatum est. Ita similiter lex diuina iubet vinculum matrimonij etiam nondum consummatum perpetuo consistere, præterquam si Ec-

clesiæ dissoluentis auctoritas accedat: Ea autem accedente directè quidem soluitur vinculum matrimonij sed lex diuina tantum indirectè & per accidens amouetur, quando apponitur conditio per quam lex diuina obligare iam desinit. Neque sequitur, quod Pontificia auctoritate essentia sacramenti mutetur sed fit, vt per auctoritatem Ecclesiæ dissoluto contractu, in quo ratio sacramenti fundata, vir & mulier desinant esse sacramentum symbolum.

6 Nuptiæ secundæ, tertiæ & quartæ tum veteri, tum noua lege concessæ sunt. Est de fide & patet ex Apost. 1. Cor. 7.

7 Coniugium vnus viri cum pluribus simul vxoribus non ita naturali iuri repugnat, vt nulla ratione V. C. Dei dispensatione cohonestari possit; Ratio, quia talis Polygamia ex proprio obiecto malitiam non habet, sed solum ex adiunctis incommodis, quæ in certis casibus abesse, vel alijs minoribus incommodis compensari possunt. Accedit quod intrinsecè mala & iuri naturali aduersantia sunt à Deo, concedi nunquã possunt. Constat autem Deum olim concessisse Patriarchis, vt plures simul vxores lecto accipere possent, idque ad multiplicandum genus Abrahæ.

NB. Concubinæ Patriarcharum dicebantur, non quod legitimæ vxores non essent, sed quia nõ cū legalibus instrumentis acceptæ erant in cõmunionem bonorum, vt familiæ gubernatrices eorumq; filij bonorum præternorum hæredes esse possent, sed solum in societatem thori sicut colligitur Gen. 25.

Polygamia seu matrimonium cum pluribus v-⁸
xoribus est contra primam eius à Deo factam
institutionem Gen. 2. *Quamobrem relinquet homo pa-
trem suum & matrem & adheret uxori suae, & erunt
duo in carne vna:* si autem vir vnus duas vxores ha-
beat, non erunt duo in vna carne, sed potius diui-
sio in plures carnes, vide Matth. 19.

Polygamia plurium virorum ad vnam vxorem ⁹
maiores deformitates præse fert, quam vnus
viri ad plures vxores, & plura etiam incommoda
secum fert, quum non ita vt Deus absoluta sua po-
testate eam concedere non posset. Nā Deus per-
mittendo polygamiam non propriè in ea dispen-
sat, sed affert conditionem, per quam illicita esse
desinat ad eum modum sicuti si iubeat innocen-
tem occidi, vel rem alienam domino suo auferre.

Pœnæ ciuiles, quæ directè ac principaliter in ¹⁰
odium secundarum nuptiarum institutæ erant (V. C.
vt mulier intra annum luctui nubens fiat infamis,
vt posteriori marito non possit donare, aut testa-
mento relinquere vltra tertiam partem, vt nihil à
marito per donationem lucrari possit, & ferme et-
iam aliarum successionum incapax sit) canonico
iure sublata sunt quippe repugnantes libertati
matrimonij à Christo promissæ 1. Cor. 7. Rom. 7.
Quæ verò pœnæ directè ac principaliter in fauo-
rem liberorum prioris matrimonij decrete, in suo
vigore manent, Ratio, quia non sunt propriè dictæ
pœnæ, sed potius promissiones ac fauores libero-
rum, nec simpliciter à secundis nuptijs retrahunt,
sed tantum sub conditione, si cõiunx bonis occa-
sione prioris matrimonij parentibus potiri velit.

kkkk 3 Ta-

Tales pœnæ, sed potius prouisiones sunt. Primò conjunx transeundo ad secundas nuptias amitti proprietatem bonorum prouenientium à coniuge defuncto, ut proinde, neq; ea alienare, neque vltima voluntate cuiquam relinquere possit, sed filijs prioris matrimonij ex æquo inter ipsos diuidenda relinquere cogatur. Secundò conjunx ad secundas nuptias transiens non potest suo coniugi donatione aut vltimæ voluntatis dispositione plus relinquere, quam vlli liberorum prioris matrimonij: Tertio mater transiens ad secundas nuptias priuatur tutela liberorum ex priore matrimonio susceptorum, quia suspicio est; malè administraturam esse propter affectum ad novum maritum & ex ipso suscipiendam prolem. Quartò si mater ad secundas nuptias transeat, meretur, ut educatione liberorum prioris matrimonij priuetur. Quintò si mulier hæres ab intestato extitit alieni liberorum ex priore matrimonio, nõ acquirat plenum dominium, sed solum vsumfructũ bonorum, quatenus ea ex paterna substantia proueniunt, quare ea alienare omnino prohibetur, sed alijs eiusdem matrimonij liberis reseruantur, si superstites sint: attamen ex testamento filij: imò etiam ab intestato, si alius filius aut filia non superstit, pleno iure succedere potest.

¶ Probabile est, quod constitutiones istæ locum non habeant in marito ad secundas nuptias transeunti (eo quod si Imperator etiam patrem in sua illa cõstitutione comprehendere voluisset, id expressisset) sed neq; in vxore secundò nubenti locũ habere videatur ante iudicis sententiã: Ratio est, quia

quia tamen si quatenus ad liberorum promissionē spectant, fauorabiles sint tamen comparatione i-
 plius transeuntis ad secundas nuptias exosæ sunt,
 & quodammodo pœnales, seu ad similitudinem
 pœnalem, iuxta illud: *Et ex communis viri & mulieris
 mulctæ sit posita, ad mulctam autem nemo obligatur ante
 iudicis sententiam.* Deinde leges illæ quamuis fauo-
 rem liberorum continēt, semper tamen nituntur
 odio secundarum nuptiarum, quasi illæ minus ho-
 nestæ sint, & iunctæ cum aliqua iniuria erga prio-
 rem maritum, impietatem erga liberos; quamob-
 rem etiam pœnæ ac mulctæ appellantur. NB. NB.
 NB. Hinc resolves, si vir susceptis ex priorē matri-
 monio liberis, defuncta vxore diuite, aliam pau-
 perem duxit, licet iure civili prohibeatur illi plus,
 quam vni liberorum suorum relinquere: attamen
 coram Deo nihil peccaturum, si supra id, quod le-
 ge concessum est, moderatum quidquam mulieri
 clanculum donet, quo post mortem suam se ho-
 nestè alat. Cum n. id extraneo cuiuis donare aut
 legare possit absq; peccato, cur non etiam vxori
 indigenti, & de se ac liberis suis benè merita: Et
 licet filij beneficio legis ciuilibus dictam donationē
 excedentem rescindere possint, priusquam tamē
 rescindatur puto, eam consistere, vt naturalē affe-
 ctum pariat transferendi dominij rei donatæ in
 vxorem secundum iustam donatoris defuncti vo-
 luntatem.

C A P. VII.

De Divortio.

Divortium (non acceptum quod separatione
 coniugum dissoluto eorū matrimonio quo-

Kkkk 4 ad